KUR'AN TİLAVETİNDE USUL VE ESASLAR

MUSTAFA KILIÇ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ VAKFI YAYINLARI
İFAV
1983

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ VAKFI YAYINLARI

KUR'AN TİLAVETİNDE USUL VE ESASLAR

MUSTAFA KILIÇ

1. Baskı

İstanbul 2022

CamScanner ile tarandı

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ VAKFI YAYINLARI

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 49378
ISBN 978-975-548-603-1
Yayın Numarası: 517

Kitabın Adı
KUR'AN TİLAVETİNDE USUL VE ESASLAR

Kitabın Yazarı
Doç. Dr. Mustafa KILIÇ

Kapak Tasarımı
Eren SAKIZ

Sayfa Tasarımı
Hamit SAĞLAM

Baskı ve Cilt
Seçil Ofset
100. Yıl Mahallesi Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No: 77 Bağcılar, İstanbul
Tel: +90 212 629 06 15 www.secilofset.com
Sertifika No: 44903

1. Baskı: İstanbul, Şubat 2022

Copyright © Bu eserin bütün hakları İFAV'a aittir.
Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Marmara Üniversitesi
İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları
Nuhkuyusu Cad. No: 110 Bağlarbaşı 34662 Üsküdar İSTANBUL
Tel: +90 216 651 15 06 Faks: +90 216 651 00 61
ifav@ilahiyatvakfi.com • www.ilahiyatvakfi.com

CamScanner ile tarandı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 11
GİRİŞ 15
I. KUR'AN'I USULÜNE UYGUN OKUMANIN ÖNEMİ 17
II. KUR'AN TİLAVETİNİN ESASLARI OLARAK MAHREÇ VE SIFAT 19
III. KUR'AN TİLAVETİNDE BİR USUL OLARAK FEM-İ MUHSİN 27

BİRİNCİ BÖLÜM
ARAP DİLİNDE HARFLER, MAHREÇLER VE SIFATLAR

I. ARAP DİLİNDE HARFLER 33
A. Mu'cem Harfler 34
B. Aslî Harfler 35
C. Fer'î Harfler 40
1. Makbul Olanlar 40
2. Makbul Olmayanlar 45
II. HARFLERİN MAHREÇLERİ 52
A. Mahreçlerin Sayısı 52
B. Mahreçler 55
1. Cevf Bölgesi 55
2. Boğaz Bölgesi 57
3. Dil Bölgesi 59
4. Dudak Bölgesi 62
5. Geniz Bölgesi 62
C. Mahreçleri Çalışma Usulü 63

III. HARFLERİN SIFATLARI.....66
A. Lazımî Sıfatlar.....68
1. Sıfatların Sayısı.....68
2. Zıttı Olan Sıfatlar.....72
a. Birinci Grup.....73
i. İsti'lâ.....73
ii. İstifâl.....75
b. İkinci Grup.....76
i. Itbâk.....76
ii. İnfitâh.....77
c. Üçüncü Grup.....78
i. Hems.....78
ii. Cehr.....79
d. Dördüncü Grup.....81
i. Şiddet.....81
ii. Rihvet.....81
iii. Beyniyye.....82
e. Beşinci Grup.....86
i. İzlâk.....86
ii. Ismât.....86
3. Zıttı Olmayan Sıfatlar.....88
a. Kalkale.....88
b. Tekrîr.....91
c. Gunne.....93
d. İstitâle.....95
e. Safîr.....97
f. Tefeşşî.....97
g. Lîn.....100
h. Hafâ.....100
i. İnhirâf.....102

j. Tefhîm 103
k. Terkîk 106
4. Kuvvet Bakımından Sıfatlar 107
B. Arızî Sıfatlar 110
C. Sıfatların Faydaları 111
IV. LAHN 114
A. Lahn-i Celî 115
B. Lahn-i Hafî 117
V. DEĞERLENDİRME 119

İKİNCİ BÖLÜM

KUR'AN TİLAVETİNDE USUL VE ESASLAR

I. KUR'AN TİLAVETİ: HARFLER, MAHREÇLER VE SIFATLAR 125
Hemze [ء] Harfi 126
Bâ [ب] Harfi 134
Tâ [ت] Harfi 139
Ṯâ [ث] Harfi 149
Cîm [ج] Harfi 153
Ḥê [ح] Harfi 160
Ḫâ [خ] Harfi 167
Dâl [د] Harfi 169
Ẕâl [ذ] Harfi 177
Râ [ر] Harfi 185
Zây [ز] Harfi 192
Sîn [س] Harfi 195
Şîn [ش] Harfi 202
Sâd [ص] Harfi 205

Ḍâd [ض] Harfi 210
Ṭâ [ط] Harfi 222
Ẓâ [ظ] Harfi 229
Ayn [ع] Harfi 233
Ğayn [غ] Harfi 239
Fâ [ف] Harfi 245
Ḳāf [ق] Harfi 249
Kâf [ك] Harfi 253
Lâm [ل] Harfi 258
Mîm [م] Harfi 265
Nûn [ن] Harfi 272
Vâv [و] Harfi 276
Hâ [ه] Harfi 285
Elif [ا] Harfi 296
Yâ [ي] Harfi 301
II. DEĞERLENDİRME 313
SONUÇ 315
KAYNAKÇA 319

Kur'an'ın doğru okunması, anlamının ve lafzının muhafazası için önemli olduğu kadar i'câzının, tilavet yoluyla ortaya konabilmesi bakımından da mühimdir. İslam medeniyetinde Kur'an'ın anlaşılması kadar okunmasına da ehemmiyet verilmiş, bu amaçla pek çok eser telif edilmiştir. Tecvid ilmine dair yazılan kitapların bir kısmında, Kur'an'ı usulüne uygun okuyabilmek için gerekli bilgilerin yanı sıra Kur'an tilavetinde yaygın görülen telaffuz hataları da kaydedilmiştir. Böylelikle dünden bugüne, Kur'an tilavetinin en doğru şekilde icra edilebilmesi için Müslümanların tilavet geleneğini şekillendiren klasik ölçülerin, nesiller arası canlı bir intikali sağlanmıştır.

Elinizdeki kitap, Kur'an tilavetinde usul ve esasların sistematik olarak incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu kapsamda, çalışmada Arap dilindeki harfler, harflerin mahreçleri ve sıfatları konuları ele alınmıştır. Sonrasında klasik kaynaklarda müelliflerin kendi tecrübelerinden hareketle tespit ettikleri Kur'an tilavetine ilişkin hatalı okuma biçimleri derlenip sistematik tasnife tabi tutulmuştur. Her harf özel bir başlığa dönüştürülerek yapılan uyarılar sistematik olarak ele alınmıştır. Böylece Kur'an tilavetinde öne çıkan usul ve esaslar, harflerin mahreçleri ve sıfatlarıyla bağlantılı olarak ortaya konmuştur.

Kıraat ve tecvid âlimlerinin, Kur'an tilavetiyle ilgili dikkat çektikleri hususların önemli ölçüde günümüzde de geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla kitabın günümüz Kur'an tilaveti ve Kur'an eğitimi süreçlerine katkı sunması umulmaktadır.